

Сібільов Денис Михайлович,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного процесу,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: densibilyov@gmail.com
ORCID 0000-0001-8441-0573

doi: 10.21564/2414–990X.153.225629
УДК 347.952

ВИКОНАВЧА СИЛА РІШЕНЬ ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ

Досліджено третейське судочинство як одну з альтернативних форм захисту суб'єктивних прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб. Вивчення проблематики реалізації рішень третейських судів пов'язано з аналізом ролі третейського судочинства у суспільних відносинах, порівнянням правосудних функцій, притаманних судам як органам публічної влади, та межа юрисдикційних повноважень третейських судів. Важливим є розподіл між правосудними функціями офіційних судових установ та компетенцією третейських судів. Правовий характер рішень третейського суду відрізняється від правового характеру рішень офіційних судових установ. Водночас, за передбачених законом умов, вони мають виконавчу силу і можуть бути виконані примусово.

Ключові слова: третейські суди; третейське судочинство; правосуддя; властивості рішень судів; властивості рішень третейських судів; виконання судових рішень; виконавче провадження.

Сибилёв Д. М., кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедры гражданского процесса, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков. e-mail: densibilyov@gmail.com ; ORCID 0000-0001-8441-0573

Исполнительная сила решений третейских судов

Исследовано третейское судопроизводство как одна из альтернативных форм защиты субъективных прав, свобод и интересов физических и юридических лиц, в аспекте проблематики реализации решений третейских судов. Рассмотрение этих вопросов связано с анализом роли третейского судопроизводства в общественных отношениях, сравнением правосудных функций, присущих судам как органам публичной власти, и пределам юрисдикционных полномочий третейских судов. Важным является разделение между правосудными функциями официальных судебных учреждений и компетенцией третейских судов. Правовой характер решений третейского суда отличается от правового характера решений официальных судебных учреждений. В то же время, в предусмотренных законом случаях, они пользуются исполнительной силой и могут быть исполнены принудительно.

Ключевые слова: третейские суды; третейское судопроизводство; правосудие; свойства судебных решений; свойства решений третейских судов; исполнение судебных решений; исполнительное производство.

Постановка проблеми. Виконавче провадження розглядається як система процесуальних механізмів виконання рішень судів, інших органів та посадових осіб. Рішення третейських судів відповідно до законів України «Про третейські суди», «Про виконавче провадження», Цивільного процесуального (далі – ЦПК України) та Господарського процесуального кодексів України (далі – ГПК України) можуть бути виконані примусово за умов їх перевірки та допуску до виконання компетентними судами. Проте деякі питання їх виконання не мають досі достатнього наукового розроблення. Ці питання пов'язані із фундаментальним розумінням суті третейського судочинства, його місця в системі механізмів захисту права, особливостей виконавчих процедур, вони вимагають комплексного дослідження та систематизації.

Актуальність теми обумовлена тим, що сучасне законодавство перебуває в динамічному розвитку. Третейське судочинство, як й інші позасудові процедури захисту суб'єктивних прав, свобод та інтересів, знайшло значне розповсюдження у суспільних відносинах. Законодавство потребує удосконалення, воно повинно своєчасно, належно та гармонійно реагувати на виклики, що виникають у суспільстві. Запорукою цього є створення актуального доктринального підходу в аналізі суспільних явищ, механізмів захисту прав свобод та інтересів суб'єктів цивільних і господарських відносин. Реалізація третейськими судами своїх повноважень передбачає гармонійне поєднання між законодавством про третейські суди, процесуальним законодавством та законодавством про виконавче провадження.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Питання щодо ролі третейського судочинства в системі позасудового захисту суб'єктивних прав, свобод та інтересів, особливості виконавчих процедур та інші актуальні питання розглядалися І. В. Андроновим (I. V. Andronov), А. Н. Балашовим (A. N. Balashov), І. О. Бутом (I. O. But), О. В. Гаєвою (O. V. Gayeva), А. І. Зайцевим (A. I. Zaycev), Ю. А. Зайцевою (Yu. A. Zayceva), Ю. О. Ковятковським (Yu. O. Koviatskovskiy), Ю. Д. Притикою (Yu. D. Prytyka), В. В. Сухоносом (V. V. Sukhonos) та іншими. Але зазначені питання потребують додаткових досліджень, глибокого наукового аналізу, систематизації доктрини у контексті виконавчої сили рішень третейських судів та механізмів їх примусової реалізації.

Метою статті є дослідження виконавчої сили рішень третейських судів з урахуванням місця третейського судочинства в системі механізмів захисту прав, свобод та інтересів учасників цивільних і господарських відносин.

Виклад основного матеріалу. Діяльність третейських судів в Україні регулюється Законом України «Про третейські суди», прийнятим 11.05.2004 р. (далі – Закон) [1].

Відповідно до ст. 5 цього Закону юридичні та/або фізичні особи мають право передати на розгляд третейського суду будь-який спір, який виникає з цивільних чи господарських правовідносин, крім випадків, передбачених законом. Спір може бути переданий на розгляд третейського суду за наявності між сторонами третейської угоди, яка відповідає вимогам цього Закону.

Спір може бути переданий на вирішення третейського суду до прийняття компетентним судом рішення у спорі між тими ж сторонами, з того ж предмета і з тих самих підстав.

Стаття 6 цього Закону визначає, які справи можуть розглядати третейські суди. Закон установлює достатньо широку юрисдикцію третейських судів задля розгляду цивільних та господарських спорів, хоча вона має обмежений характер.

Третейське судочинство розглядається як альтернативна форма цивільної юрисдикції у порівнянні з судочинством, що здійснюється державними судовими установами. Держава не створює третейських судів, але на законодавчому рівні дає можливість їх створювати. Можливість створення третейських судів є стандартом демократичного суспільства [2, с. 237]. Розгляд справи в третейському суді – це реалізація несудової форми захисту прав автономним суб'єктом захисту права, без державного втручання. Це реалізація «горизонтальних» зв'язків у суспільстві в розрізі існування механізмів захисту прав, що розглядаються як альтернативні або договірні.

Сторони добровільно передають справу на розгляд третейського суду, відмовляючись від звернення до державних судових установ. Укладення третейської угоди не розглядається як недопустима дія в доктрині необмеженої судової юрисдикції [3, с. 232]. Невипадково частини третя та четверта ст. 4 Цивільного процесуального кодексу України [4] одночасно встановлюють, що відмова від права на звернення до суду за захистом є недійсною, але угода сторін про передачу спору на розгляд третейського суду допускається. До третейського суду за угодою сторін може бути переданий будь-який спір, який виникає з цивільних правовідносин, крім випадків, передбачених законом. Аналогічне правило містить і ст. 4 Господарського процесуального кодексу України [5].

Водночас укладення третейської угоди та розгляд справи третейським судом не позбавляють офіційні судові установи можливості контролю з їх боку. Стаття 2 Закону України «Про третейські суди» встановлює поняття «компетентний суд». Компетентний суд – місцевий загальний суд чи місцевий господарський суд за місцем розгляду справи третейським судом. Згідно із частиною другою ст. 51 цього Закону рішення третейського суду може бути оскаржене сторонами, третіми особами, а також особами, які не брали участь у справі, у разі якщо третейський суд вирішив питання про їх права і обов'язки, у випадках, передбачених цим Законом, до компетентного суду відповідно до встановлених законом підвідомчості та підсудності справ. Відповідно до частини першої ст. 56 цього Закону заява про видачу виконавчого документа може бути подана до компетентного суду протягом трьох років з дня прийняття рішення третейським судом. Такі процесуальні функції суду мають ознаки стадії судового процесу [6, с. 35].

Таким чином, на компетентні суди покладаються питання щодо оскарження рішень третейських судів та видачу відповідних виконавчих документів.

Розділи VIII та IX ЦПК України також присвячені питанням оскарження рішень третейських судів та надання дозволу на примусове виконання рішень

третейських судів. Розділ VII ГПК України також присвячений аналогічним питанням.

Властивості рішень третейських судів, у тому числі їх виконавчу силу, слід розглядати, виходячи з доктринальних основ їх діяльності. У цьому контексті слід послатися на Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців сьомого, одинадцятого ст. 2, ст. 3, п. 9 ст. 4 та розд. VIII «Третейське самоврядування» Закону України «Про третейські суди», справа № 1-3/2008 [7]. Конституційний Суд зазначив, що гарантуючи судовий захист з боку держави, Основний Закон України водночас визнає право кожного будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань (частина п'ята ст. 55). Конституційний Суд зазначив, що правосуддя – це самостійна галузь державної діяльності, яку суди здійснюють шляхом розгляду і вирішення в судових засіданнях в особливій, встановленій законом процесуальній формі цивільних, кримінальних та інших справ (п. 3 мотивувальної частини Ухвали Конституційного Суду України від 14 жовтня 1997 р. № 44-з). Третейський розгляд спорів сторін у сфері цивільних і господарських правовідносин – це вид недержавної юрисдикційної діяльності, яку третейські суди здійснюють на підставі законів України шляхом застосування, зокрема, методів арбітрування. Здійснення третейськими судами функції захисту, передбаченої в абз. 7 ст. 2, ст. 3 Закону, є здійсненням ними не правосуддя, а третейського розгляду спорів сторін у цивільних і господарських правовідносинах у межах права, визначеного ч. 5 ст. 55 Конституції України. Третейські суди не здійснюють правосуддя, їх рішення не є актами правосуддя, а самі вони не входять до системи судів загальної юрисдикції.

Таким чином, не можна розглядати діяльність третейських судів як таку, що спрямована на реалізацію функцій правосуддя. У цьому розумінні рішення третейських судів не є актами правосуддя, хоча і розглядаються як легальні акти правозастосування. Однак рішення третейських судів мають деякі властивості, притаманні і рішенням офіційних судових установ [8, с. 12].

Слід зазначити, що законодавство України про виконавче провадження спрямоване на єдині універсальні стандарти виконавчих процедур як стосовно рішень судів, так і рішень інших органів та посадових осіб. Лише судові рішення в цьому переліку можуть розглядатись як акти правосуддя. Рішення інших органів та посадових осіб такими не є.

Доцільно розглянути питання щодо виконання рішень третейських судів у динаміці розвитку законодавства. Так, Закон України «Про виконавче провадження» від 21.04.1999 р. [9] у ст. 3 передбачав, що виконанню Державною виконавчою службою підлягають рішення третейських судів відповідно до законів України.

Спираючись на те, що на той час питання діяльності третейських судів визначались законодавством, прийнятим в СРСР, а саме Положенням про

третейський суд, що було додатком до ЦПК України від 18.07.1963 р., та Положенням про третейський суд для вирішення господарських спорів між об'єднаннями, підприємствами, організаціями і установами, затвердженим постановою Державного арбітражу при Раді Міністрів СРСР від 30 грудня 1975 р. № 121, виникла колізія стосовно питань виконання рішень третейських судів з врахуванням цих Положень та Закону України «Про виконавче провадження». Відповідь на це питання дав Конституційний Суд України у своєму рішенні у справі за конституційним зверненням спільного підприємства «Мукачівський плодоовочевий консервний завод» про офіційне тлумачення положення п. 10 ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження» (справа про виконання рішень третейських судів) від 24.02.2004 р. у справі № 1-8/2004 [10]. У рішенні Конституційний Суд зазначив, що Положення п. 10 ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження» у взаємозв'язку зі статтею 18-1 цього Закону треба розуміти так, що рішення третейських судів водночас є виконавчими документами, на підставі яких за заявою стягувача або його представника про примусове виконання рішення державні виконавці районних, міських (міст обласного значення), районних у містах відділів державної виконавчої служби мають забезпечити примусове виконання рішень цих судів, якщо інше не передбачено законом.

Таким чином, виникла ситуація, коли чинне законодавство передбачило можливість виконання рішень третейських судів без додаткового контролю з боку офіційних судових установ. Лише з набранням чинності Законом України «Про третейські суди» від 11.05.2004 р. був установлений контроль офіційної судової системи за рішеннями третейських судів.

Хоча діяльність третейських судів не є здійсненням правосуддя, в окремих процесуальних аспектах їх діяльності існують механізми, притаманні діяльності офіційних судових установ, деякі з яких є внутрішніми структурними складовими правосуддя, яке має свою внутрішню інституалізацію. Так, розгляд справ у третейських судах передбачає наявність процесуальної форми, що триває в часі та поділяється на стадії. Кожна стадія має своє автономне значення та підкоряється єдиній меті – захисту прав, свобод та інтересів учасників спору. Система принципів третейського судочинства нагадує систему принципів цивільного та господарського судочинства. Рішення третейського суду за своєю внутрішньою структурою нагадує рішення офіційної судової установи.

Водночас рішення третейського суду є легальним актом правозастосування, не будучи актом правосуддя. Дуже важливий момент – якщо рішення офіційних судових установ проголошуються іменем держави, то рішення третейських судів проголошуються ними від свого власного імені.

Однією із ознак правосуддя є його виключність, тобто розгляд справи судом позбавляє всі інші органи компетенції щодо розгляду цього питання. Діяльність третейських судів не має ознак виключності. Розгляд справи третейським судом не позбавляє офіційні судові установи компетенції щодо функцій, пов'язаних з оскарженням рішень третейських судів або видачею виконавчих документів на їх підставі.

Рішення офіційних судових установ мають деякі властивості, приміром обов'язковість, виконуваність, остаточність, виключність, преюдиційність, незмінність тощо. Деякі з цих властивостей притаманні і рішенням третейських судів, зокрема виконуваність.

Виконуваність рішень судів передбачає можливість їх виконання, а у більш широкому контексті – їх реалізацію. Це стосується і рішень третейських судів. Особливості виконавчої сили рішень залежать від змісту рішення та способу (способів) захисту права, застосованого судом.

Згідно із ст. 55 Закону України «Про третейські суди» рішення третейського суду виконуються зобов'язаною стороною добровільно, в порядку та строки, що встановлені у рішенні. Якщо строк виконання не встановлено, рішення підлягає негайному виконанню.

Закон, таким чином, наголошує на добровільному виконанні рішення третейського суду. Ця ідея є продовженням доктринальної ідеї третейського судочинства як такого, що ґрунтується на засадах добровільності та диспозитивності. Рішення третейського суду може встановити порядок та строки його виконання. В іншому разі рішення підлягає негайному виконанню. Ця ідея стосується тих рішень, які розглядаються як рішення про присудження. Рішення третейського суду про визнання та про перетворення не можуть передбачати процедур примусу, достатньо лише проголошення рішення третейського суду як юридичного факту, що тягне за собою настання сприятливих для сторони правових наслідків. Тому питання встановлення порядку виконання рішення, строків виконання та застосування концепції його негайного виконання стосується лише тієї частини рішень, які передбачають відповідні стягнення.

Законом України «Про третейські суди» одночасно передбачена процедура видачі офіційними судовими установами («компетентними судами») виконавчих документів на підставі рішення третейського суду [11, с. 82].

Згідно із ст. 56 цього Закону заява про видачу виконавчого документа може бути подана до компетентного суду протягом трьох років з дня прийняття рішення третейським судом. Така заява підлягає розгляду компетентним судом протягом 15 днів з дня її надходження до суду. Про час та місце розгляду заяви повідомляються сторони, проте неявка сторін чи однієї зі сторін не є перешкодою для судового розгляду заяви.

При розгляді заяви про видачу виконавчого документа компетентний суд повинен витребувати справу з постійно діючого третейського суду, в якому зберігається справа, яка має бути направлена до компетентного суду протягом п'яти днів від дня надходження вимоги. У такому випадку строк вирішення заяви про видачу виконавчого документа продовжується до одного місяця.

Ухвала про видачу виконавчого документа направляється сторонам протягом п'яти днів з дня її прийняття.

Сторона, на користь якої виданий виконавчий документ, одержує його безпосередньо у компетентному суді.

Після розгляду компетентним судом заяви про видачу виконавчого документа справа підлягає поверненню до постійно діючого третейського суду.

Компетентний суд відмовляє в задоволенні заяви про видачу виконавчого документа у випадках, передбачених законом.

Ухвала компетентного суду про відмову у видачі виконавчого документа, якщо вона не була оскаржена в апеляційному порядку, набирає законної сили після закінчення строку на апеляційне оскарження. У разі подання апеляції ухвала компетентного суду набирає законної сили після розгляду справи судом апеляційної інстанції.

Важливим моментом є те, що ЦПК України та ГПК України в редакції від 15.12.2017 р. передбачили розгляд таких справ судами апеляційного рівня, вилучивши їх з юрисдикції судів першої інстанції. Це покликано посилити судовий контроль за діяльністю третейських судів.

Підстави для відмови у видачі виконавчих документів на підставі рішень третейських судів можна поділити на процесуальні та матеріальні. Вони встановлені як на рівні Закону України «Про третейські суди», так і на рівні ЦПК та ГПК України.

Відповідно до ст. 487 ЦПК України за результатами розгляду заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду суд постановляє ухвалу про видачу виконавчого листа або про відмову у видачі виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду за правилами, встановленими цим Кодексом для ухвалення рішення.

Ухвала суду про відмову у видачі виконавчого листа може бути оскаржена сторонами в апеляційному порядку, встановленому для оскарження рішення суду першої інстанції.

Після набрання законної сили ухвалою про відмову у видачі виконавчого листа спір між сторонами може бути вирішений судом у загальному порядку. Ухвала суду за наслідками розгляду заяви про видачу виконавчого листа, якщо вона не була оскаржена в апеляційному порядку, набирає законної сили після закінчення строку на апеляційне оскарження. У разі подання апеляційної скарги ухвала суду набирає законної сили після розгляду справи судом апеляційної інстанції.

Ухвала про видачу виконавчого листа направляється сторонам протягом п'яти днів з дня її постановлення.

Виконавчий лист вноситься до Єдиного державного реєстру виконавчих документів не пізніше наступного дня з дня його видання в порядку, встановленому Положенням про Єдиний державний реєстр виконавчих документів.

Після розгляду судом заяви про видачу виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду справа підлягає поверненню до постійно діючого третейського суду.

Аналогічний зміст має і ст. 356 ГПК України.

Слід зазначити, що загальні та господарські суди, як компетентні суди, за результатами розгляду видають відповідно виконавчі листи та накази. Незважа-

ючи на різну назву, це однакові за своєю правовою природою документи. Саме вони в контексті Закону України «Про виконавче провадження» розглядаються як виконавчі документи, на підставі яких виконується рішення третейського суду.

Таким чином, рішення третейського суду інкорпорується в ухвалу та виконавчий документ, що видаються компетентними судами як офіційними судовими установами. Само по собі рішення третейського суду не є виконавчим документом.

Процедурні питання, пов'язані із виконанням виконавчих документів, що видаються компетентними судами на підставі рішень третейських судів, врегульовані нормами Закону України «Про виконавче провадження».

Ці процедурні питання передбачають втручання в деяких ситуаціях компетентних судів в окремі питання виконавчого провадження. Слід враховувати, що сам Закон України «Про третейські суди» не передбачає компетенції третейських судів у цих питаннях. В актуальній площині вони можуть вирішуватись лише компетентними судами.

Повноваження компетентних судів у виконавчому провадженні, як офіційних судових установ, стосуються реалізації ними контрольних, допоміжних та стимулюючих повноважень.

Контрольним повноваженням присвячена ст. 74 Закону України «Про виконавче провадження» [12], частини перша та друга якої передбачають, що рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом. Рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання рішень інших органів (посадових осіб), у тому числі постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, постанов приватного виконавця про стягнення основної винагороди, витрат виконавчого провадження та штрафів, можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до відповідного адміністративного суду в порядку, передбаченому законом.

Певна проблема полягає в тому, що в даному разі виконується не судове рішення, а рішення третейського суду, хоча і на підставі ухвали та виконавчого документа, виданого компетентним судом.

Це питання було предметом розгляду пленуму Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ, який зазначив у п. 10 своєї постанови «Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії та бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах» від 07.02.2014 р. № 6 [13], що відповідно до гл. 2 розд. VII¹ ЦПК та розд. XIV¹ Господарського процесуального кодексу України розгляд заяв про видачу виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду та видачу такого виконавчого документа здійснюють суди з розгляду цивільних справ і господарські суди.

У зв'язку з цим у порядку цивільного судочинства належить розглядати скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби щодо виконання таких виконавчих документів, виданих на підставі судових рішень, ухвалених відповідно до норм ЦПК та поданих сторонами виконавчого провадження.

Такі позиції в судовій практиці зберігаються і зараз. Відповідно, належним судовим органом щодо розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби, пов'язану із виконанням рішення третейського суду, буде саме той суд, що видав виконавчий документ, тобто суд апеляційної інстанції у системі загальних чи господарських судів.

На компетентні суди покладаються і питання, що розглядаються як допоміжні та стимулювальні у виконавчому провадженні. Це питання відстрочення та розстрочення виконання рішення, зміни чи встановлення способу і порядку виконання (ст. 435 ЦПК), вирішення питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи (ст. 439 ЦПК), звернення стягнення на грошові кошти, що належать іншим особам, та нерухоме майно, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку (ст. 440 ЦПК), заміна сторони виконавчого провадження (ст. 442 ЦПК), визначення частки майна боржника у майні, яким він володіє спільно з іншими особами (ст. 443 ЦПК) тощо. Аналогічні за змістом норми містяться і у ГПК України.

Висновки. Таким чином, рішення третейських судів можуть бути виконані примусово, а компетентні суди користуються всіма передбаченими законом можливостями у реалізації контрольних, допоміжних та стимулювальних функцій під час виконання рішень третейських судів.

Рішення третейських судів, не будучи за своєю юридичною природою актами правосуддя, мають виконавчу силу, що реалізується шляхом інкорпорації їх змісту в рішення та виконавчі документи офіційних судових установ.

Виконання рішень третейських судів ґрунтується на системі універсальних процедур, передбачених Законом України «Про виконавче провадження».

Список літератури

1. Про третейські суди : Закон України від 11.05.2004 р. № 1701-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 35. Ст. 412.
2. Сухонос В. В. Теоретичний аналіз сучасного стану та перспектив розвитку третейського суду в Україні. *Право України*. 2011. № 4. С. 233–237.
3. Притика Ю. Д. Правові засади формування і функціонування третейських судів в Україні. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2002. № 2. С. 232–236.
4. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40, 40–42. Ст. 492.
5. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 р. № 1799-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56.
6. Ковятковський Ю. О. Окремі аспекти відкриття провадження у справах про оскарження рішень третейських судів та підготовки їх до судового розгляду. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 5. С. 34–38. doi: <https://doi.org/10.15421/391952>.

7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців сьомого, одинадцятого ст. 2, ст. 3, п. 9 ст. 4 та розд. VIII «Третейське самоврядування» Закону України «Про третейські суди», справа № 1-3/2008. *Вісник Конституційного Суду України*. 2008. № 1. С. 37.

8. Бут І. О. Розгляд цивільно-правових спорів третейськими судами в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Одеса, 2016. 20 с.

9. Про виконавче провадження : Закон України від 21.04.1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 24. Ст. 207.

10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням спільного підприємства «Мукачівський плодоовочевий консервний завод» про офіційне тлумачення положення п. 10 ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження» (справа про виконання рішень третейських судів) від 24.02.2004 р., справа № 1-8/2004. *Офіційний вісник України*. 2004. № 9. Ст. 536.

11. Стасів Н. Генезис примусового виконання рішень третейського суду. *Національний юридичний журнал: теорія та практика*. Січень 2020 р. С. 81–85.

12. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 30. Ст. 542.

13. Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії та бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах : Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних та кримінальних справ від 07.02.2014 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006740-14#Text>.

References

1. Pro treteiski sudy: Zakon Ukrainy vid 11.05.2004 r. № 1701-IV. (2004). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 35, 412 [in Ukrainian].

2. Sukhonos, V.V. (2011). Teoretychnyi analiz suchasnoho stanu ta perspektyv rozvytku treteiskoho sudu v Ukraini. *Pravo Ukrainy*, 4, 233–237 [in Ukrainian].

3. Prytyka, Yu.D. (2002). Pravovi zasady formuvannia i funktsionuvannia treteiskykh sudiv v Ukraini. *Visnyk Khmelnytskoho instytutu rehionalnoho upravlinnia ta prava*, 2, 232–236 [in Ukrainian].

4. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 18.03.2004 r. № 1618-IV. (2004). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 40, 40–42, 492 [in Ukrainian].

5. Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 06.11.1991 r. № 1799-XII. (1992). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 6, 56 [in Ukrainian].

6. Koviatskovskiy, Yu.O. (2019). Okremi aspekty vidkryttia provadzhennia u spravakh pro oskarzhennia rishen treteiskykh sudiv ta pidhotovky yikh do sudovoho rozghliadu. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*, 5, 34–38. doi: <https://doi.org/10.15421/391952>.

7. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 51 narodnoho deputata Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen abzatsiv somoho, odynadtsiatoho st. 2, st. 3, p. 9 st. 4 ta rozd. VIII «Treteiske samovriaduvannia» Zakonu Ukrainy «Pro treteiski sudy», справа № 1-3/2008. (2008). *Visnyk Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy*, 1, 37 [in Ukrainian].

8. But, I.O. (2016). Rozghliad tsyvilno-pravovykh sporiv treteiskymy sudamy v Ukrainy. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odessa [in Ukrainian].

9. Pro vykonavche provadzhennia: Zakon Ukrainy vid 21.04.1999 r. (1999). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 24, 207 [in Ukrainian].

10. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym zvernenniam spilnoho pidpriemstva «Mukachivskiy plodoovochevyi konservnyi zavod» pro ofitsiine tлумachennia polozhennia p. 10 st. 3 Zakonu Ukrainy «Pro vykonavche provadzhennia» (справа про виконання рішень третейських судів) від 24.02.2004 р., справа № 1-8/2004. (2004). *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*, 9, 536 [in Ukrainian].

11. Stasiv, N. (2020). Henezys prymusovoho vykonannya rishen treteiskoho sudu. *Natsionalnyi yurydychnyi zhurnal: teoriia ta praktyka*, 1, 81–85 [in Ukrainian].

12. Pro vykonavche provadzhennia: Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 r. № 1404-VIII. (2016). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 30, 542 [in Ukrainian].

13. Pro praktyku rozghliadu sudamy skarh na rishennia, dii ta bezdiialnist derzhavnogo vykonavtsia chy inshoi posadovoi osoby derzhavnoi vykonavchoi sluzhby pid chas vykonannya sudovykh rishen u tsyvilnykh spravakh: Postanova plenumu Vyshehoho spetsializovanoho sudu z rozghliadu tsyvilnykh ta kryminalnykh sprav vid 07.02.2014 r. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006740-14#Text> [in Ukrainian].

Sibilov D. M., PhD in Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Civil Procedure, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.
e-mail: densibilyov@gmail.com ; ORCID 0000-0001-8441-0573

Executive force of decisions of arbitration courts

Arbitration proceedings have been studied as one of the alternative forms of protection of subjective rights, freedoms and interests of individuals and legal entities, in terms of the implementation of arbitration decisions. Consideration of these issues is related to the analysis of the role of arbitration in public relations, the comparison of judicial functions inherent in courts as public authorities, and the limits of jurisdiction of arbitration courts. The division between judicial functions and the jurisdiction of arbitration courts is important. The legal nature of arbitration decisions differs from the legal nature of decisions of official judicial institutions. At the same time, under the conditions provided by law, they have executive force and can be enforced.

Enforcement proceedings are considered as a system of procedural mechanisms for the execution of decisions of courts, other bodies and officials. Decisions of arbitration courts in accordance with the Law of Ukraine «On Arbitration Courts», the Law of Ukraine «On Enforcement Proceedings», the Civil Procedure Code of Ukraine and the Commercial Procedural Code of Ukraine may be enforced subject to review and admission by competent courts. At the same time, a number of issues of their implementation do not have sufficient scientific development. These questions are connected with fundamental understanding of essence of arbitration proceedings, its place in system of mechanisms of protection of the right, features of executive procedures. These issues need comprehensive research and systematization.

The urgency of the topic is due to the fact that modern legislation is in dynamic development. Arbitration, as well as other out-of-court procedures for the protection of subjective rights, freedoms and interests, has become widespread in public relations. Legislation needs to be improved, it must respond in a timely, appropriate and harmonious way to the challenges that arise in society. The key to this is the creation of a relevant doctrinal approach in the analysis of social phenomena, mechanisms for protecting the rights, freedoms and interests of the subjects of civil and economic relations. The exercise of their powers by arbitrators presupposes a harmonious combination between the legislation on arbitration courts, procedural legislation and the legislation on enforcement proceedings.

Keywords: arbitration courts; arbitration proceedings; justice; properties of court decisions; properties of decisions of arbitration courts; execution of court decisions; enforcement.

Рекомендоване цитування: Сібілов Д. М. Виконавча сила рішень третейських судів. *Проблеми законності*. 2021. Вип. 153. С. 38–48. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.153.225629>.

Suggested Citation: Sibilov, D.M. (2021). Vykonavcha syla rishen treteiskykh sudiv [Executive force of decisions of arbitration courts]. *Problemy zakonnosti – Problems of Legality*, issue 153, 38–48. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990X.153.225629> [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 25.02.2021 р.